

Loods Streken, Kompas in Texelse Geschiedenis

In de Strender Vermaning te Oosterend werd zaterdag 4 mei de tentoonstelling 'Loods Streken, Kompas in Texelse Geschiedenis' geopend. Zij belicht het beroep van loods en de banden tussen Texel en het Loodswezen in verleden tijden, maar toch, zij het in mindere mate, in recentere tijd.

De expositie is het werk van Peter Lock en een vervolg op een tentoonstelling die vorig jaar in de Hoornder Vermaning werd gehouden. Daar lag het accent op de loodsen in Den Hoorn, nu op die uit Oosterend, het Loodswezen en loodsbotter Texelstroom.

Over Peter Lock: Ik ken Peter als student van de Enkhuizer Zeevaartschool, waar hij in begin 90-er jaren de Beperkte-, de Kleine- en de Aanvulling Kleine Handelsvaart volgde. De roeiers van de Laura G leerde hem kennen als schipper van de Texelstroom. Op de rede van Scheveningen beloodste de botter in 2001 tezamen met de Laura G de bark 'Europa' met Kaat tijdens de vlaggetjesdag en tijdens Sail Den Helder 2008 werd Nico Dirks afgehaald van het Mexicaanse tall ship 'Cuauhtémoc'.

De 'Laura G' met de 'Texelstroom' en de 'Cuauhtémoc' (foto Jan Bregman)

In het openingswoord van Peter Lock benadrukt hij het belang van de Texelse loodsen. Voor de toegang naar de havens aan de Zuiderzee omstreeks het jaar 1750 staan zo'n 450 ! loodsen geregistreerd. Ze zijn van alle leeftijden. Er zijn zelfs loodsen die de 80 jaar naderen. In de dorpen Oosterend, Oude Schild en Den Hoorn zijn respectievelijk 95 , 122 en 99 loodsen

Rinus Mantje en Klaas Wester
horen belangstellend toe

woonachtig met totaal 54 schuiten. Nu vertegenwoordigt als enige Jan Willem van Duijn het LW op Texel! Tijdens de haringtrek worden de (loods)schuiten ingezet voor de haringvangst. Er zijn dan momenten dat er weinig of geen loodsen inzetbaar zijn (*Uit Smakken en Kuiven van Herman Boekweit*). Er volgt een beknopte uiteenzetting van de tentoonstelling met aandacht voor het door Nico Duijn gebouwde model van de 'Texelstroom' en de loodspet, geschonken door de alhier geboren en jong getogen oud-loods Rinus Mantje.

Na een gezongen aubade aan de 'Texelstroom', krijgt de eilanddichter Fiet van Beek de vlag 'G' overhandigd en leest ze haar voor deze gelegenheid geschreven gedicht voor. Ter inleiding verhaalt ze over haar overgrootvader, die tijdens de uitoefening van zijn loodsdienst schipbreuk leed en na een halfjaar plots weer boven water kwam.

Het gedicht wordt gelardeerd door de kleuren van eerder genoemde vlag en staat tevens symbool voor het dreigend tekort aan aanwas van nieuwe loodsen.

VERLANGEN NAAR LOODS

*Als ik mijzelf niet was, dan volgde ik vast het
stukje DNA van mijn overgroot-papa
die loodsman was en overvaren werd, gered,
zes maanden dood gewaand, uiteindelijk daarna
herenigd met zijn weduuvrouw in diepe rouw*

*-De vaarroute kennen, op kompas koersen,
gevaren vermijden, de diepte peilen,
niet verzanden, niet stranden, geen wild water,
ontwijken, calculeren, navigeren
en schipperend kapiteins adviseren*

*Hoe was het Texel vergaan, zonder het varend
bestaan van al deze mannen die ondiepten
omzeilden voor andermans zaken. Als zij niet
in veilige vaart buitengaats waren gegaan
Hoe had het er dan uitgezien en voorgestaan?*

*-Geen IJzeren Kaap of straat voor De Witt
Geen Loodsmansduin en Herenstraat, Kaap Skil
bijna leeg. Geen botter als Texelstroom,
geen overdracht van vader op zoon. Geen Reede,
geen Knoppenbuurt. En geen welvaart, wellicht-*

*Als ik mijzelf niet was, ging ik zeker overstag
Voor seinvlag G. Al trekt de zee, al mogen vrouwen,
waar blijft de aanwas van loodsen in spé?
Als ik het zout van mijn bloed had gevolgd, was ik
van wal gestoken, met de ziel op zoek gegaan*

Fiet van Beek, eilanddichter

De vlag G wordt vervangen door de vlag H, die de opening van de expositie symboliseert. De vlag wordt in top gehesen door Mario Prak, directeur van de TESO en direct daarna een minuut naar halfstok gestreken ter nagedachtenis aan de gevallen loodsen tijdens de 2^e Wereldoorlog, die in stilte worden herdacht.

Na de opening en een muzikaal intermezzo wordt in kleine groepjes de kleine, maar zeker interessante, tentoonstelling bezocht.

Een impressie van de tentoonstelling in de Vermaning van Oostereind Texel

De expositie tot en met 26 oktober te zien op dinsdag, woensdag, donderdag en zaterdag van 13.00 tot 16.00 uur.

Klaas Wester

Hier een mooi beschrijvend lied van de Loodsen van Den Hoorn. De vroegste belangrijke woonplaats van de Texelse loodsen.

Loodsies van Den Hoorn

Deer tus - sen de siep en den Hoorn,
 deer leit de sluis - slóót Brèg.
 Deer gaan de lood - sies o -
 ver mit de knap - zak op de règ.
 - Deer gaan de lood - sies o -
 ver mit de knap - zak op de règ.

2.
 Ze komme van alle kanten
 Ze gaan deur het duun naar het strand
 Om an d'leu skeepies te werken
 Al voor ze vertrekken van 't land.]2x

3.
 De vrouw past dan op de béesten
 Want al benne de loodsies niet lui
 Wanneer ze het skip moeten tuuge
 Dan geven ze an 't boeren de brui.]2x

4.
 D'r bróód leit nog altied op 't water
 Zóó was het al eeuwen lang
 Gien zee was ze ooit te gevaarlijk
 Nooit waren de loodsies bang.]2x

5.
 Naar 't Nieuwe Diep, naar de Reede
 Naar Wieringen varen ze uut
 Dan komme ze
 's éévends weeromme]2x
 Met de knapzak vol skeepsbeskuut.

6.
 Hoe véérder as ze varen
 Hoe liever as het ze lust
 Voorbee de Zeeuwse stromen
 Tot aan de Franse kust.]2x

7.
 Voorbee de rotsen van Dover
 Déér is er het sop soms zóó ruim
 Dan skuule ze onder de heuvels
 Nog blanker dan 't Tesselse duun.]2x

8.
 Ze kennen de Tesselse gaten
 En ook die van Flie d'r nog bee
 D'r skip mag dan
 'skooiersskuut' heten]2x
 Ze fiende een veilige ree.

9.
 En hóóg op het duun staat de uitkiek
 Bluuft waken tot soms in de nacht
 Wanneer er uut Oost- of Westinje
 Weer skeepe worden verwacht.]2x

10.
 Thuus wachten de vrouwen vol onrust
 Als 't dagelijkse werk is aan kant
 Zóó menige loods is verdronken
 Zóó menige skuut is gestrand.]2x

11.
 Ze bidden: 'Och Heere, wees bee ze
 Bewaar ze in storm en in nacht
 Wanneer ze déér staan op de skeepe
 Hóóg op de Kampanje op wacht'.]2x

12.
 En is er een reis weer ten einde
 Dan klinkt het van huus tot huus:
 'De skeepies vallen weer binnen
 De loodsies die komme weer thuus'.]2x